

Hogy miként kerültem a folyóparti iskolába, nem tudom. Csak arra emlékszem, hogy '28 tavaszán léptem át szüleimmel a hatalmas épület küszöbét. Felmentünk a széles lépcsőn a magasságszintre, majd az első emeletre, s bejutottunk Kisparti János igazgató elébe. Megnézte a bizonyítványom, s megkérdezte:

– Nem lesz baj abból, hogy olyan messziről kell bejárnia? Majd kapnak értesítést.

Megkaptuk, hogy felvettük.

* * *

Keményen dolgoztam. Jelesre sikerült az érettségi, s bizony nem tudtam, hogy merre menjek. Elmentem Bátorhoz, a magyartanáromhoz, június 2-án, a szóbeli érettségim után. Emlékszem, úgy fél kettő lehetett. Azzal, hogy beszélni szeretnék vele. Mondta, hogy készül a nyári cserkész táborokra, csak kevés ideje van, de azért mondjam, amit akarok. Álltunk a folyosón a szobája előtt. S én mondtam, hogy piarista szeretnék lenni, de... Meghallgattott, s ennyit mondott:

– Nézd, én '19-ben érettségiztem. Tudod, mi volt akkor. Azt kérdeztem magamtól, hol tehetnék a legtöbb jót a nemzetemért. Megállapítottam, hogy piaristaként. És fejest ugrottam a dolgokba.

Ennyit mondott, s ez eldöntötte sorsomat. 17 évvel volt nálam idősebb. A legcsodálatosabb tanárom, akinek ittam minden szavát. Jegyeztem, amit mondott nekünk. A jegyzetemből vas-tag könyvet csináltam. Ebből tanult a fél osztály, s kérésére őt is megajándékoztam vele. Hát ő is így lett piarista? Ha ő is, akkor én is fejest ugorhatok. Lementem a közeli trafikba, vettem egy ív papíros, s az iskola egyik termében, a padon megírtam kérvényemet, amelyet április végéig kellett volna beadni. Bevittem Balányi Gyuri bácsihoz, az igazgatóhoz. Az volt benne, hogy régtől fogva érzem magamban a piarista hivatást stb. Olvassa, s felnéz belőle:

– Hogyan? Évek óta? Hát akkor most csak most, három hónappal a pályázat lejárta után adod be kérvényedet?

Rettenetes értetlenségnek éltem meg kérdését. Most mondjam el neki, hogy

folyamatosan piarista akartam lenni, a mátyásföldi kislányok pedig folyamatosan megakadályoztak engem elbűvölő szépségükkel, női bájukkal? Csak annyit mondtam az igazgatónak, hogy problémáim voltak, de túljutottam már rajtuk.

– Na, jó... – mondta, és eltette a kérvényt. – Majd értesítünk.

Azt hiszem, hamarosan megkaptam az értesítést, melyben az állt, hogy remélhetőleg tisztában vagyok vele, milyen nagy dolog a piarista hivatás, s augusztus 26-án délután öt óráig jelentkeztes a váci rendházunkban, s vigyek magammal hat inget, hat alsónadrágot, esernyőt, tavaszi és téli kabátot meg még nem tudom mit. De egyelőre ekkor még június 2-a volt, s én a szóbeli érettségi s a kérvény beadása után mentem haza, Mátyásföldre. Apám is otthon volt. S mondom:

– Beadtam a felvételi kérelmem a Rendbe.

Mire apám:

– De nem kellene ezt megbeszélni?

– Nem. Ezen nincs semmi megbeszélni való – mondtam.

S következett egy nyár. Az eleje még nagyon szép volt. Az évszár feledhetetlen volt. Az első évszár ünnepélyünk '29-ben volt. Hatszor szólították ki rajta jutalomra Bónis Gyurkát, a 45-ben már kolozsvári jogászprofesszort, s hatszor tapsolta meg a szülők és diákok ezres közönsége. Már akkor azt gondoltam, hogy ilyen akarok lenni én is nagykoromra, mint ez a Bónis György. S most, '36-ban engem nyolcszor szólították ki jutalomra. A tapsvihar nevetésbe fulladt: Hát mindig csak ő jön ki? A négy pályázat nyertesét szólították. Az országos gyorsíró verseny perccenként 250 szótagos futamában első lettem, s újból az iskola gyorsíró bajnoka, s az ilyen meg olyan alapítványi díjak kamatának nyertese. Tökéletes volt a megdicsőülésem. Erről álmodtam hét évvel korábban, tizenegy évesen.

Odahaza éppen építkezésben voltunk. Apám mondta:

– Az alapítványi díj kamatából meglesz a két új szoba eszlingeni redőnye.

Mire én:

– De szeretnék elmenni egy hétre Tihanyba a Búvárba, vitorlástáborba.

A rend Duna-parti kápolnájában január 5-én ünnepelte vasmiséjét, azaz pappá szentelésének 65. évfordulóját a 90. évébe lépett Bulányi György piarista szerzetes, a Bokor Bázisközösség alapítója. Önéletrajzi írás a alábbi részleteinek közlésével, testvérbaráti szeretettel köszöntjük Gyurka bácsit, megköszönve több évtizedes, fáradhatatlan szolgálatát, és sok-sok testi és lelki erőt kívánunk neki küldetése folytatásához.

„E fiúból pap lesz...”

A költsége ennek 20 pengő volt, a kapott jutalom majd egy harmada. Apám beleegyezett.

– Rendben van, elmehetsz.

Máskor is vittem haza ilyesmit. Egyszer egy tízkoronás aranyat nyertem gyorsírástudományommal. Odaadtam anyámnak:

– Tessék nézni, milyen fényes ez a krajcár!

– De, Gyurikám, ez egy tíz koronás arany!

Boldog volt ő is, én is. Megélt a krajcár kilenc esztendő. Ebből tudták szüleim megcsinálni '45 nyarán, az általános nemzeti nyomor idején, Lívia húgom lakodalmát.

Utazhattam a Balatonra. Láttam a magyar tengert, megtanultam vitorlázni, s boldogan fürödtem a vízben. Kevéseknek adatott meg akkoriban ez a boldogság: fürödni a Balatonban. Aztán hazajöttem, s előttem volt még augusztus 26-ig két hosszú, nagyon hosszú hónap. S nem tudtam beszélni arról, hogy mi volt bennem, senkivel.

* * *

Megérkeztünk a noviciátusba. Átdaktak, átvettek. Elbúcsúztunk. Gyorsan. Aggodalommal tele. Nemcsak én, bizonyára szüleim is. Egy félév múlva valaki mondta anyámnak, hogy mintha engem láttak volna a Corvin Áruházban... és civilben. Anyám azt mondta, hogy ez lehetetlen, Gyuri mindenképpen végigcsinálja, amit kezdett. A szívével ismert. Babits is gondolt magáról ilyesfélét: *nunquam revertar* – még ha beledöglének is.

* * *

A 18. században épült hatalmas templom megközelíthető az utcáról is, de mi véletlenül sem megyünk ki érte a világba. A noviciátusi épületszárny folyosójának a végén van egy ajtó. Ha kinyitjuk, egy oratóriumban találjuk magunkat, amelyben eltöltünk majd imádkozással naponként néhány órát. Az ajtóval szemben nyílik egy nagy ablak. Előtte térdeplő, s a térdeplőről rálátunk a mélyben templomunk főoltárára, ahol ég az eucharisziát jelző örökmécses. A térdeplőtől balra is van egy ajtó. Ha megnyitjuk, egy csigalépcsőre látunk, mely a mélybe vezet. A lépcső a

templom sekrestyéjében végződik. Így a világ mindennemű érintése nélkül jutunk a templomba, melyet ekkorra már bezártak. Elzártan és magunkban vagyunk. Mit csinálunk? Gyakorlunk. Főpróbát tartunk. A másnap reggeli, 9 órás szentmisének szerves részét: piaristának beöltözésünk szertartását gyakoroljuk. Erre szülők, rokonok is hivatalosok, de csak mint nézők. Már nem találkozhatnak a mise végére immár reverendába öltözött piaristákkal, azaz saját kölykeikkel... Mert most már szegény szüleink is a világhoz tartoznak számunkra. A tizenkét noviciusjelölt között van egy váci is. Annak biztosan ott lesz az édesanyja. Tudom, hogy ott lesz az én Vácon élő nagymamám is. Majd ügyeskedem holnap, hogy mégis találkozhatunk. Nem sikerül ügyeskednem. Majdnem lebukok.

De ma még nincsen holnap reggel 9 óra, csak ma este van. Úgy hét óra körül. Az előző évfolyam sokat próbált, beöltözésen már egy éve túlesett veteránjai segédkeznek a magiszternek. Igazgatnak minket, s a tizenkét újoncot felállítják két hatos sorban az oltár elé. Végre állunk.

– Carissimi, most boruljanak arca az oltár felé fordulva! – szól a magiszter hangja.

Kellő áhítattal hasra fekszünk! A veteránok kerítenek egy kb. 800 x 400 cm méretű, hatalmas fekete posztóleplet. Ráborítják a fekvő tizenkettőre. A lepel négy sarkára fekete kandelabereket tesznek. A kandelaberekben sárga gyertya. Meggyújtják. S felhangzik a veteránok jól begyakorolt gyönyörű gregorián éneke a Kolosszei levél 3. fejezete 3. versének szövegére: *Mortui estis, et vita vestra abscondita est cum Christo in Deo*. Van ennek magyarja is: *Mert meghaltatok, s életek Krisztussal együtt elrejtetett Istenben*. Ki tudja, hányszor hömpölyögnek, hullámoznak egymás után a gregorián dallamok. Aztán csak vége szakad. Eloltják a gyertyákat, félrerakják a kandelabereket, s leveszik rólunk a leplet, s felállhatunk. S következik a magiszter úr aranyos magyarázata:

– Carissimi! Ez a szertartás arról beszél, hogy magukat mi most eltemetjük a világ számára.

Meghatódunk? A többi tizenegyről nem beszélhetek, de máig emlékezem egy mondatra, mely a magyarázat határára született meg bennem:

– Engem pedig ne temessen el senki a világ számára!

Úgy voltam vele, mint Vörösmarty Szép Ilonkája: Gondolá, de nem mondom szája.

* * *

Kezdődik a nyolcnapos lelkigyakorlat. Nincsen iskola. Helyette imádság és szentbeszéd és csend és lelki olvasmány és egyedi adoráció az oratóriumban, s megint előlről. Az első négy napban nem lehet beszélni egymással itt

sem és ott sem, ekkor és akkor sem, hanem csak akkor és ekkor, meg itt és ott. A következő, a második négy napban meg teljes lesz a szilencium, az imádkozásban fogunk csak hangos szót kiejteni a szánkon. Szólnom kellett. A társaimnak mondtam, hogy mondjuk meg a magiszter úrnak, hogy ez képtelenség, és végképp elviselhetetlen. Kényszeredett mosoly volt a válaszuk. Magamra maradtam, s húztam tovább az ígát, a napirendét.

Nem segített az a szöveg, ami elhangzott az imádságokban, a beszédekben? A tudatomat nem érintette, amit hallottam. Semmiért sem tudtam lelkesedni... Kínos keretnek éreztem a piarista iskola nagyszerűségével szemben. Reményem vesztítettem mentem be az oratóriumba. Ültem vagy térdeltem, nem tudom, s minden előzmény és bevezetés nélkül egyszerre csak előtört a béke. Egy mondatot tudtam csak magamban megfogalmazni.

– Soha az életben többé ki nem akarom nyitni a számat, mert minek?

Nem értettem a változást. Mindaz, ami alig volt elviselhető, jelentőségét veszítette. Hát nem mindegy, hogy mit csinálók, ha egyszer ezt éreztem, és talán meg is mertem fogalmazni: enyém az Isten. Mit számít, hogy mit kell csinálni, ha hordom őt magamban, s a teljes boldogság tölt el, amelyikben nincs, és nem lehet az égvilágon semmi bajom. S ez nem múlik el. Érzem halálbiztosan. Tapasztalom. Nem szólok. És akkor sem, amikor lehet, s boldogon veszem a négy napot is, amikor már nem is szólhatnak hozzám... Minek is beszélnék...

Ez volt életem legnagyobb istenélménye. Sírtam még párszor életem során a boldogságtól, de azt, amit ekkor éreztem, soha többet. S ennek bódulatában éltem végig a lelkigyakorlat napjait és az utániakat is. És teljes békeségben kezdem kihasználni a napirendnek azokat a kicsiny réseit, amelyekben csinálhatok mindent, amit eltervezek.

Kellett lelkivezetőt is választanunk. Én a magiszter urat választottam, s a heti gyónásom alkalmával elmondtam neki, hogy mi történt velem. Következő reggel a szentbeszédben hallom:

– Mert, carissimi, a Jóisten kedzetben cukros mézzel eteti gyermekeit...

A társaim nem vettek észre rajtam semmit. A Sancho Panza igen. Sétára menet rám néz, s mondja:

– Azért, carissime, bele ne keseredjen a nagy tökéletességbe!

Keserűség semmi sem volt bennem. Az tűnhetett fel neki, hogy nem akarok beszélni, hogy nincsen közölni valóm. Szüleimnek sem számoltam be róla. Csak évtizedek múltán jutok a gondolatra, hogy hátha ez volt az én életem istenélménye. Szegény ember vízzel főz. Nekem ilyen jutott. Tán az ezt követő hetven évben még kettő ér ilyesféle, de ez utóbbiaknak nincs maradandó hatá-

suk. Emennek volt. A próbaév megszűnt próbaévnak lenni. Semmi elviselhetlent nem éreztem többé a noviciatusi életben. Akklimatizálódtam. Megtaláltam a helyem. A győtrelem elmúlt, ismét normális emberi életet éltem.

* * *

A szentelés január 31-én volt, az első misém pedig február elsején. Az első papi áldásomkor osztogatott képecskékre a napi miséből választottam szöveget. Ezt:

„Én pedig ne dicsekedjem másban, mint a mi Úrunk keresztjében, akiben nekem keresztre feszült a világ, s én a világnak.”

Ott szenteltek, ott mondtam az első misémet, ahol majd közel hatvan esztendő múltán mondhatom részben megszégyenítő, részben rehabilitációs misémet. Visszafogadtak. Nem felejttem szónokom szavait: én jót akartam, de kivettem egy téglát az épületből... Ott ültem az oltárnál, és hallgatnom kellett... Áldott légy, Uram, hogy adtál erőt a kivevéshez, meg ennek a prédikációnak az elviseléséhez is! De ez már más történet, 55 esztendő utáni...

Másnap Gyertyaszentelő Boldogszszony ünnepe volt. Mátyásföldön is mondtam még egy újmisést, s aztán február harmadikán: irány Sátoraljaújhely. A vasútállomáson egylovas hintóval várt az ottani igazgató. Mire befutott a kocsia a rendházba, már el is mondta a beosztásomat: heti 12 órában tanítok, s én leszek a cserkészek parancsnoka. Vizsgáimra nem tanultam. Korniss Gyulánál vizsgáztam pedagógiából. Gondos kezek összeállították azt a száz kérdést, amit a vizsgákon kérdezni szokott. Brandenstein Béla bárónak pedig nyolc féléven keresztül szorgalmas hallgatója voltam: értettem a filozófiáját. Sétalagópp volt mind a két vizsga. Egy nap jöttem, másnap pedig mentem vissza. Közeledett a tanév vége. Hatvan gyereket vittem két hétre táborozni a Szuha völgyébe. Mesés táj volt. Hatvan esztendő múltán, a Tokaji Bokor-nagy-tábor után, újra meglátogattam: üdülőváros állt már a helyén.

Nyáron pedig hat válogatott legény-nyel elmentem Székelyföldre három hétre, magyarságban fürödni. Kolozsváron keresztül Maroshévízig vonattal, onnan pedig kerékpárral mentünk. Visszafelé talán Székelykocsárdnál szálltunk vonatra, s Nagykarolyon keresztül jöttünk haza. A fiúk mentek tovább, én meg leszálltam megnézni az ottani piaristákat. Nyár vége volt. Megjött már a rendkormánytól a *status domus*: benne van, hogy ki hol tanít jövőre. Megtudtam tőlük, hogy saújhelyi pályafutásomnak vége. Szeptembertől már Tatán tanítok. Örökömbe pedig Juhasz Miki érkezik Sátoraljaújhelybe. Könnyű szívvel mentem vissza, és csomagoltam, hogy augusztus 26-ára megérkezzem Tatára...